

KOULULAISKULJETUSOPAS ENONKOSKEN KUNNASSA

Hyväksytty sivistyslautakunnan kokouksessa XX.XX.XXXX

1. Koululaiskuljetuksia ohjaavat säännökset ja periaatteet

Koululaiskuljetuksia sääntelee perusopetuslain (628/1998) 32 §, jossa säädetään seuraavasti:

*”Jos perusopetusta saavan oppilaan koulumatka on **viittä kilometriä pitempi**, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka **oppilaan ikä ja muut olosuhteet** huomioon ottaen muodostuu **oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi**. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus.*

*Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää **enintään kaksi ja puoli tuntia**. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt **13 vuotta**, saa koulumatka kestää **enintään kolme tuntia**.*

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi, jos esiopetusta saava lapsi osallistuu toisessa kunnassa järjestettävään varhaiskasvatukseen varhaiskasvatuslain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla, opetuksen järjestäjällä on oikeus edellyttää, että lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikan välillä.

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.”

Enonkosken kunnassa on sivistyslautakunta (14.12.2011 § 83) päättänyt, että maksuton koululaiskuljetus myönnetään

- 1) esiopetuksen oppilaalle, jonka koulumatka on 1,5 km pidempi.
- 2) 1.–2. lk:n oppilaalle, jonka koulumatka on 3 km pidempi.
- 3) 3.–9. lk:n oppilaalle, jonka koulumatka on 5 km pidempi.

Maksuton koululaiskuljetus ei koske matkaa kotoa päiväkodille, mikäli esioppilas osallistuu ennen esiopetuspäivää tai sen jälkeen täydentävään varhaiskasvatukseen.

Koululaiskuljetukset toteutetaan esioppilaiden osalta koululaiskuljetusten normaaleiden aikataulujen puitteissa.

Koululaiskuljetusta ei järjestetä koko matkalle, vaan oppilaan tulee varautua siihen, että hän kulkee osan koulumatkasta itse (=omavastuumatka). Kotoa haetaan vain perustellusta syystä (lääkärintodistus tai muu asiantuntijalausunto).

Myönnettäessä koululaiskuljetusetua noudatetaan hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisia oikeusperiaatteita (mm. tasapuolisuus ja puolueettomuus).

Oppilaat ovat perusopetuslain 32 §:n nojalla järjestetyssä koululaiskuljetuksessa kunnan / kuljetuksen järjestäjän vastuulla. Tämä ei koske tilanteita, jossa oppilaan kuljetuksen järjestämiseksi on myönnetty kuljetusavustus tai saattoavustus huoltajalle. Perusopetuslain 34 §:n mukaan koulumatkalla sattuneen tapaturman hoito on kuitenkin oppilaalle maksuton.

Perusopetuslain 29 § 7 momentin mukaan *”Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.”*

Turvavöiden käyttämisestä ja muista turvalaitteista sekä auton sallitusta matkustajamäärästä säädetään tieliikennelain 94, 95 ja 142 §:ssä).

2. Koulumatkan mittaaminen

Koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan päivittäistä kodin ja koulun välistä matkaa, jonka oppilas kulkee kouluun ja sieltä palatessaan. Esimerkiksi päivän aikana tapahtuvat hammaslääkärimatkat Savonlinnaan eivät ole koulumatkoja, vaan niistä vastaa huoltaja. Oppilaalla on vain yksi osoite, jossa hän on väestötietojärjestelmän mukaisesti kirjoilla. Koululaiskuljetusetu myönnetään vain tähän osoitteeseen.

Oppilas, jonka koulumatkan pituus täyttää sivistyslautakunnan määrittelemät kriteerit koulumatkan pituuden perusteella, saa koululaiskuljetusedun ilman erillistä hakemusta.

Koulumatkan mittaamista ei ole tarkemmin määritelty perusopetuslaissa. Oppilaan koulumatkan pituus voidaan lähtökohtaisesti laskea lyhintä, jalankulkukelpoista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kotiportilta kouluportille. Mikäli oppilas voi kulkea koulumatkansa vaihtoehtoisesti jalankulku-, pyöräily- tai autoliikenteen tietä pitkin, koulumatkaksi katsotaan lyhyin reitti, jota pitkin koulumatka voidaan liikennesääntöjä

noudattaen kulkea jalan. Jos oppilaan kotikiinteistö on laaja, se on huomioitava koulumatkaa mitattaessa (KHO 4.4.2011/947)

Enonkosken kunnassa koulumatka mitataan käyttäen mittausta väestötietojärjestelmän mukaisesta kotipihasta Kirkkotie 3 A-B koululaiskuljetusten oppilaiden otto- ja jättopaikalle.

3. Koulumatkan vaikeus, rasittavuus tai vaarallisuus

Koulumatkan vaikeus, rasittavuus tai vaarallisuus ovat harkinnanvaraisia koululaiskuljetusedun myöntämisen perusteita silloin, kun koulumatkan pituus tai sen itse kuljettava osuus eivät perustu lakisääteiseen tai kunnan vahvistamaan koululaiskuljetusedun myöntämiseen. **Harkinnanvaraisen koululaiskuljetusedun** myöntää sivistyslautakunta.

Koulumatka saattaa olla liian vaikea esimerkiksi oppilaan henkilökohtaiseen kehitystasoon nähden liian raskas, jos oppilaalla on esimerkiksi terveydellisiä esteitä kulkea koulumatka omin neuvoin.

Oppilaan huoltaja voi anoa koulukuljetusta koulumatkan vaarallisuuden perusteella. Kuljetus voi muodostua vain vaarallisille tieosuuksille ja se voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajan voimassa olevana. Koulukuljetus koulumatkan vaarallisuuden perusteella voidaan lopettaa, mikäli olosuhteiden katsotaan parantuneen.

Vaarallisuutta arvioitaessa selvitetään onnettomuustilastot kyseiseltä reitiltä, pyydetään kuljetusyhtiön arvio pysäkin tai keräilypisteen vaarallisuudesta, selvitetään yksityistien saamat avustukset, tehdään tarvittaessa liikennemäärämittaus ja pyydetään muun asiantuntijan lausunto (esim. poliisi, ELY-keskus). Kunta käyttää tien vaarallisuutta arvioitaessa myös Koululiitu-laskentamenetelmästä saatavaa tietoa avustavana tietona, joka arvioi tiestön ja liikenteen ominaisuuksien perusteella indeksin (riskiluku) kuvaamaan tien vaarallisuutta. Riskiluvun määrittämisessä käytetään 13 muuttujaa. Koululaiskuljetusedun myöntäminen perustuu em. tekijöiden perusteella laadittuun kokonaisarvioon.

Matkan vaarallisuuteen perustuvassa hakemuksessa voi perusteluna olla myös lapsen riski kohdata petoeläin. Kuljetuksen järjestämisen petoeläimen vuoksi ei riitä petohavainto vaan tarvitaan **hakijan toimittama** riistanhoitoyhdistyksen lausunto eläimen häiriökäyttäytymisestä (susi ja karhu).

Mikäli koululaiskuljetusetua haetaan koulumatkan rasittavuuden tai vaikeuden perusteella, **hakemukseen tulee liittää asiantuntijan lausunto** (esim. lääkärinlausunto, psykologin lausunto). Lausunnosta on käytävä ilmi kuljetustarpeen syiden ja perustelujen lisäksi se, millä kulkuneuvolla asiantuntija suosittelee kuljetuksen tapahtuvan sekä mille ajanjaksolle suositellaan koulukuljetuksen järjestämistä. Asiantuntijalausunto ei velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen. Kuljetusetu voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajan voimassa olevana. Kuljetusetu voidaan myöntää myös vain toiseen suuntaan voimassa olevana esimerkiksi tien valaistusolosuhteet huomioiden.

Oppilaalle voidaan myöntää **tilapäinen koululaiskuljetusetu** esimerkiksi tilapäisen liikuntarajoitteen vuoksi. Tilapäisen koululaiskuljetusedun myöntää rehtori-sivistystoimenjohtaja viranhaltijapäätöksenä lääkärintodistuksen nojalla. Lääkärintodistuksessa tulee olla merkintä koulukuljetuksen tarpeesta ja sen kestosta. Tilapäisen koululaiskuljetusedun järjestelyissä voi mennä n. kaksi työpäivää.

4. Koululaiskuljetusedun toteuttaminen

Pääperiaatteena koululaiskuljetusten järjestämisessä on turvallisuus, tasapuolisuus, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus.

Oppilaan koululaiskuljetusetu voidaan toteuttaa niin, että opetuksen järjestäjä joko järjestää kyydin linja-autolla ja/tai taksilla, antaa oppilaalle maksutta matkalipun tai myöntää huoltajille kuljettamista tai saattamista varten avustusta. Opetuksen järjestäjän tulee kuitenkin varmistaa turvallisuusasioiden huomioon ottaminen koululaiskuljetusten järjestämistavasta riippumatta.

Enonkosken kunnassa koululaiskuljetusetu toteutetaan pääsääntöisesti kunnan tilaamalla linja-auto- tai taksikyydillä tai joukkoliikenteen vuoroja hyödyntämällä. Mikäli kunta ei itse pysty järjestämään koululaiskuljetusetua tällä tavoin ja lakisääteinen koululaiskuljetusetu on kokonaistaloudellisesti tai oppilaan erityistarpeet huomioiden tarkoituksenmukaista toteuttaa myöntämällä saattokorvaus, tehdään asiasta toimivaltaisen viranomaisen päätös. Saattokorvauksena maksetaan KVTES:n mukainen kilometrikorvaus **mitatun koulumatkan osalta**.

Oppilas, jolle ei ole myönnetty koululaiskuljetusetua, voi kulkea koululaiskuljetuksessa niin sanotussa asiointiliikenteessä maksaen matkastaan joukkoliikenteen mukaisen lipun hinnan.

5. Reitit, aikataulut ja pysähtymispaikat

Koululaiskuljetukset ajetaan määrättyjä aikatauluja ja reittejä käyttäen. Kuljettaja vastaa reittien ja aikataulujen noudattamisesta kuitenkin sää- ja liikenneolosuhteet huomioon ottaen. Aikataulu sitoo myös oppilaita, heidän huoltajiaan ja kuljetuksen tilaajaa. Myöhässä olevaa oppilasta tulee odottaa, jos se aikataulun puitteissa on mahdollista. Jos oppilas ei odottamisesta huolimatta tule paikalle, on asiasta välittömästi ilmoitettava koululle ja / tai oppilaan huoltajalle. Saman oppilaan toistuvista myöhästymisistä on syytä ilmoittaa koululle ja / tai huoltajalle.

Myös huoltajien ja koulun tulisi ilmoittaa poissaoloista tai aikataulun muutoksista hyvissä ajoin ennen kuljetuksen ajankohtaa turhan odotuksen ja ajon välttämiseksi. Reiteillä pysähtymispaikat on valittava ensisijaisesti liikenneturvallisuutta silmällä pitäen. Se on välttämätöntä myös kuljettajan vastuun kannalta.

Kuljetuksiin liittyvistä poikkeuksista (esim. reilu myöhästyminen, liikenneonnettomuus tai muu vastaava) tiedotetaan huoltajia koulun toimesta, kun tieto poikkeamasta on tullut koulun tietoon. Tiedotuskanavana voi toimia esim. Wilma tai joukkotekstiviesti.

6. Koululaiskuljetuksen muistilistat

KULJETTAJAT:

- Oppilaat otetaan kyytiin ja jätetään turvallisessa paikassa.
- Koululaiskuljetuksen aikana kielletyn ja sallitun rajat tehdään oppilaille selväksi, pelisäännöt kerrotaan oppilaille ja ongelmat ratkaistaan keskustellen.
- Kaikki kuljettajat sitoutuvat noudattamaan samoja menettelytapoja ja edellyttävät samalla tavalla häiriötöntä käyttäytymistä.
- Tarvittaessa kuljettajan tehtävänä on huolehtia erityistä huolenpitoa vaativat oppilaat vastaanottavalle henkilölle saakka.
- Turvavyöt ovat helposti saatavilla ja tarvittaessa niiden käytössä opastetaan. Kuljettaja valvoo, että turvavyöt kiinnitetään ja pidetään kiinni.
- Mahdolliset ongelmat oppilaiden kanssa ratkaistaan hyvällä tietojen vaihdolla ja rauhallisella keskustelulla aikuisten kesken.

OPPILAAT:

- Oppilaat ovat aikataulun mukaan odottamassa sovitussa, turvallisessa paikassa.
- Autoa odotetaan tien reunassa tai pysäkillä.

- Autoon ei mennä eikä siitä poistuta liikenteen puolelta.
- Autoon mennään rauhallisesti ja vältetään ryntäilyä.
- Käytetään koululta saatu matkakortti kortinlukijassa.
- Reppuja ei jätetä turvavyötä käytettäessä selkään, vaan ne pidetään joko jaloissa, sylissä tai tavaratilassa.
- Jokaiselle oppilaalle annetaan oma paikka. Viereistä istuinta ei ole lupa varata esimerkiksi repulle.
- Linja-autossa tai taksissa käyttäydytään rauhallisesti ja ystävällisesti – näin kaikki viihtyvät ja tuntevat olonsa turvallisiksi.
- Jokainen huolehtii roskat ja tölkit ym. pois autosta.
- Autosta poistutaan rauhallisesti. Ennen poistumista on tarkistettava, että kaikki omat tavarat ovat mukana.
- Autosta poistuttaessa jäädään ennen tien ylitystä odottamaan, että auto on poistunut. Tietä ei saa koskaan lähteä ylittämään auton edestä tai takaa.
- Pimeään aikaan oppilas käyttää heijastinta.
- Oppilas ilmoittaa, jos hän voi pahoin esimerkiksi kuumuuden, ahtauden, heikon ilmaston tai matkan rasittavuuden takia.
- Urheiluvälineiden kuljetuksessa on huomioitava, että välineet on pakattu asianmukaisesti esim. sukset ja sauvat ovat nipussa, mieluiten suksipussissa, luistimet teräsuojuksineen jne.
- Koululaisautoissa on karkin ja purukumin sekä energia- ja virvoitusjuomien nauttiminen kielletty.

VANHEMMAT:

- Lapselle selvitetään kuljetusaikataulut ja lapsen kanssa harjoitellaan turvallista kulkemista kuljetuspaikalle.
- Lapsen kanssa keskustellaan turvallisesta, ystävällisestä ja toiset huomioivasta käyttäytymisestä koululaiskuljetusten aikana. Koululaiskuljetuksen pelisääntöjä on hyvä kerrata kotona aika ajoin lukuvuoden aikana.
- Lapselta kysellään säännöllisesti koulumatkan kuulumisia ja lapsen esiin tuomaa palautetta viedään tarvittaessa eteenpäin koululle.
- Kuljettajalle kerrotaan tarvittaessa lapsen sairauksista ja mahdollisista lääkityksistä (esim. diabetes, epilepsia) tai muista lapsen tuen tarpeista, joista kuljettajan on hyvä tietää. Kuljettaja on vaitiolovelvollinen lapsen terveydentilaan liittyvistä asioista.
- Huolehditaan, että lapsella on mukanaan koululta saatu matkakortti.
- Huolehditaan, että lapsi on ajoissa odottamassa koulukuljetusta sovitussa paikassa.
- Huolehditaan, että lapsi käyttää pimeällä heijastinta.
- Ilmoitetaan kuljettajalle, jos lapsi ei sairastumisen tai muun syyn vuoksi tarvitse kuljetusta.

- Otetaan yhteyttä opettajaan tai rehtoriin, jos lapsi kertoo koulumatkan aikana tapahtuvasta kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta.

7. Muutoksenhaku koululaiskuljetusasioissa

Koululaiskuljetusedun myöntämisestä tai myöntämättä jättämisestä tulee tehdä valituskelpoinen päätös. Päätökseen tyytymätön voi hakea päätökseen muutosta Itä-Suomen hallinto-oikeudelta muutoksenhakuohjeen mukaisesti. Hallintovalituksen voi tehdä vain laillisuusperustein. Valituksessa noudatettavat säännökset sisältyvät lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).